

SLIKARU I KIPARU IVICI ANTOLČIĆU, DOBROM ČOVJEKU
NA RASTANKU

(Komarevo, 15. svibnja 1928. – Zagreb, 28. siječnja 2019.)

Naša hrvatska zemlja je naša hraniteljica. Ona nas hrani. Ali ona nas i sahranjuje, to jest čuva naše zemne ostatke. A uspomenu na dobre i zaslužne ljude čuvamo i mi što još ostajemo, u mislima i srcima, da bismo bili dobri ljudi, razboriti, umni kao oni brojni na ovome groblju, koje smo sahranili i kojih je spomen na ovom groblju, a uspomenu na njih čuvamo u sjećanju. Velik je broj onih kraj čijih grobova i spomen-obilježja prolazimo, jer ova zemlja je i njihova i naša: takav je naš Mirogoj. Kao što se danas s njima rastajemo, tako ćemo se uspomenu i sjećanjem približiti njemu svaki put kad mu budemo posjetili grob. Jer on je bio i ostao naš dobar prijatelj – Ivica Antolčić ostaje ovdje mrtvim tijelom, ali dobrom kojim nas je obdario, živi s nama.

*(Ivica Antolčić, 15.05.1928. – 28.01.2019.,
foto: Večernji list)*

Kadgod sam promatrao slike Ivica Antolčića, koje prikazuju njegov zavičaj, Posavinu, dolazila mi je pred oči slika Noine korablje uoči općega potopa. U Posavini drvene kuće zovu korabljama. Na pročelnoj gredi uz ime gospodara i tesar je postavio svoje ime. Ivica Antolčić je kao Noa, i gospodar i tesar, brižni

gospodar koji je korablju zamislio, istesao grede i složio dom, postavio krov i u u taj dom kao svoje pozvao sve živo na zemlji koje treba spasiti: ljude, obitelj, životinje, biljke. A zatim mu je bilo krenuti na dug i neizvjestan put, put u nepoznato, u sigurnoj korablji bez vesala i kormila, čekati sunce i suhu zemlju. A to nepoznato, ali sigurno – to je život pun prevladivih zapreka i prijateljskih neizvjesnosti. Blago onome koji nije iznevjerio sebe, svoje, svoj zavičaj.

Jedna lijepa Antolčićeva mapa zove se *Moja Posavina*, a prije nje *Prostori pjesme i zemlje*.

Ivica Antolčić rodio se 15. svibnja 1928. godine u Komarevu, kraj Siska. Svoje je djetinjstvo opisao u dojmivim crticama, punima bezazlenoga humora, sabranima u knjizi *Tripud guraj, jednom furaj*, s podnaslovom *Moje djetinjstvo* (Sisak, 2008.). Svoju je knjigu, naravno, sam ilustrirao. Jedna rečenica lijepo otkriva njegov svijet djetinjstva: “Živjeti u Komarevu, u Posavini, značilo je imati neizmjereno bogatstvo. Dvorište puno ‘ptica mog djetinjstva’, kako sam nazivao sve te kokice, guske, patke, purane, pijetlove... koji su pomno pratili moje odrastanje”. A onda je u selo banuo “frenter Johan”, putujući slikar, koji je oslikavao pročelja kuća. Mali je Ivica bio zadivljen gledajući kako na starim pročeljima nastaje, pod njegovim kistom, rascvjetana aleja. Frenter Johan dopuštao mu je da sjedi uz njega, a dječčić je gledao kako se miješaju boje – to je bio njegov prvi slikarski nauk.

Nakon osnovne škole krenuo je na više škole u Sisak. To je školovanje palo u ratno doba. U rat je krenuo i njegov otac, zajedno s konjem ljubimcem Liskom. Konj je nestao u ratnom vihoru vukući teške topove. Otac se vratio, ali je i on nestao nakon “oslobođenja”, a i Ivica je prošao svoj križni put, kao i mnogi Hrvati nakon 1945. Nakon tih gorkih iskustava upisao se u Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu na kojoj je završio kiparski odsjek. Rado se sjeća svojih profesora: Antuna Motike, Belizara Bahorića, Damira Hotka, ali i svih onih s kojima se družio i s kojima je surađivao. Njegov diplomski rad kao da ga je dugo-ročno odredio – to je *Tobogan* i danas u Crikvenici, u dječjem odmaralištu koje nosi ime po velikom pjesniku, pedagogu, književniku i humanistu – Vladimiru Nazoru. Od 1956. radi kao slikar maski, scenski kipar i slikar u Hrvatskom narodnom kazalištu. S time u svezi – on je autor brojnih plakata za predstave glavne hrvatske kazališne kuće, ali plakate je radio i za druge kuće. Predstave smo zaboravili, ali plakati su nam ostali u sjećanju.

Ivica Antolčić, kipar, slikar i grafičar, svoje je djetinjstvo, dakle, proveo u ravnici Posavine. U očima je trajno nosio rodnu “korablju”, drvenu drvenu posavsku kuću u kojoj je, u prostranom domu, pod istim krovom, boravilo više generacija brojne obitelji. A oko njegovoga doma, njegove rodne korablje i druge su korablje, poredane uz cestu, u zelenom prostranstvu ravnice. Sve se tāmne

od napadalih pahulja prohujalih vremena i od udaraca blagih kiša, te se doimaju kao umnožene prave i stvarne Noeve korablje, sestre onoj biblijskoj arki, u kojoj je spašen život ljudi, životinja i biljaka u katastrofama općih potopa, ratova, poplava i požara. Od tuda u Antolčića ljubav prema svemu stvorenom: ponajprije ljubav za ljude, i posebno za djecu; ljubav prema životinjama što se kreću zemljom, i posebice za ptice koje lete nebeskim prostranstvima; za drveće, voćke, cvijeće, divlje i uzgojeno u vrtovima i na prozorima. Valjda zbog toga i oblikuje svoj crtež kistom ili perom načinom koji je najsličniji onim davnim grafikama kakve su stari majstori s radošću izvodili za oči željne ljepote. Ti su drvorezbari dlijetima dubili vijuge po licu drvenih daščica, natopili ih bojom i oblikovali jedinstveni svijet preobrazbe, u jednobojni ili obojeni plemeniti drvorez. Ti su drvorezi, uostalom, bili prvi grafički listovi kojima je približen svijet likovnosti najširem krugu onovremenoga gledateljstva. Davno nekoć: od takvih grafika crteži su krenuli u srednjem vijeku na minijature, na freske po zidovima crkava i dvoraca.

Potez kistom, olovkom ili perom Antolčić usmjerava tako da se nacrtano pred nama otkriva kao splet drevnoga starohrvatskoga pletera; taj splet liči na biblijski plot kojim je bio ograđen Raj zemaljski, a zatim i svaki obiteljski vrt u njegovoj Posavini. A u vrtu golema Noeva arka - košara živih bića: ljudi, djece, staraca, konja i ptica i svega što se zemljom kreće i nebom leti. Jednoj svojoj slikarskoj mapi dao je ime *Korablja* (1980.).

Svijet Antolčićeva dječjega crteža svijet je njegova djetinjstva koje on nosi kao nepomućenu i čistu ljepotu i dobrotu (onako kako su Grci govorili: *kalos kai agathos* – lijepo kao dobro). Čvrstim crtežom, linijama koje skladno grade sliku svijeta, bojama topline i otvorenosti on stvara i obnavlja zaboravljene i potisnute slike podsvijesti - prije ovoga novoga nereda i nebrige za lijepim što nas zapljuskuje potopom agresivne i za ljepotu hladne vizualne civilizacije. Njegovi crteži rastu iz zemlje, napučuju široka prostranstva, rastu u visinu te se na njima vidi i otvoreno nebo, s puno ptica, kao na starim renesansnim slikama i drvorezima. Od mnogih boja najviše voli plavu, boju neba i mora. Boju dobrih očiju. A zatim i zelenu, tako neposlušnu i teško savladivu, koju je on ukrotio te se ona slaže i sklada s ostalima ne rušeći predodžbu uređenoga svijeta. Naš svijet Grci su zvali Kosmos, a grčki *kosmeo* znači *uredivati*. Antolčićev je svijet uređen vrt, kao biblijski Zemaljski raj. Na njegovim crtežima, kao u pričama, i ljudi lete – tä što je ljepše od slobodnoga pokreta u letu, nad svjetlom, pod toplinom Sunca.

Ivica Antolčić, čovjek s dječji čistom dušom, bio je blizak djeci. Za ilustracije dječjih knjiga Ivica Antolčić je dobio brojne nagrade i priznanja, i u domovini i u svijetu. Više su put njegove ilustracije bile nagrađene nagradom "Grigor

Vitez”, prvom i najstarijom nagradom za dječju knjigu u Hrvatskoj (od 1967.). Tu nagradu prati statua “Ptica” kiparice Ksenije Kantoci. Nekoliko je puta dobio nagradu “Ivana Brlić Mažuranić”, koju je utemeljila izdavačka kuća “Školska knjiga” (od 1971.). Ta je nagrada popraćena stajaćicom Antolčićeva prijatelja, medaljera i kipara Želimira Janeša “Gita i Hlapić”. Za ilustracije *Šegrta Hlapića* Antolčić je dobio nagradu koja nosi spisateljičino ime. Za ilustracije je nagrađen i nagradom “Vilko Gliha Selan”, a s tim je grafičarem dugo i uspješno surađivao. Nagrađen je i nagradom “Tone Peruško”, koja nosi ime zaslužnoga hrvatskoga istarskoga pedagoga. Dobio je i jednom veoma znamenitu nagradu “Mladog pokoljenja”. Nagrade i pohvale za knjižnu ilustraciju stizale su iz inozemstva: iz Moskve, Beograda, Bolonje, te je s razlogom nominiran 1966. za nagradu “H. Ch. Andersen”. Ilustrirao je pedesetak knjiga među kojima posebice treba spomenuti knjige autora koji su lako ulazili u svijet djetinjstva: to su Hans Ch. Andersen, Zvonimir Balog, Kazimir Klarić, Hrvoje Hitrec, daroviti izvorni slikar M. Rujević, Grigor Vitez, Sanda Lagerlöf, Jagoda Truhelka, Josip Palada, Mladen Kušec (posebice u knjizi kajkavskih dječjih pjesama *Otkud dojde dugi nos*, 2008)* i drugi; ilustrirao je knjigu narodnih pripovjedaka, nekoliko knjiga iz edicije Pet stoljeća hrvatske književnosti i posebice lijepu knjigu prema narodnoj pripovijesti o pijetlu Petlušini koju je priredila Tanja Perić Polonijo. Izlagao je sam i u društvu s drugima na brojnim izložbama u domovini i u svijetu. Za svoje slike, grafike i plakate dobivao je brojne nagrade, kako je već rečeno. Najveća mu je nagrada da ljudi prepoznaju njegove slike kao jednostavnu ljepotu i izraženu dobrotu. Bio je sretan kad smo ga posjetili u malom atelijeru u Vlačkoj, s pogledom na krov Katedrale, u šarenim, živim nebeskim bojama, blizu kaveza sa pticama, jer je i njegov atelijer izgledao kao gnijezdo, kao i onaj mali na Savskoj cesti, uz željezničku prugu, u susjedstvu grafičke tiskare prijateljica Straže. I ovaj kao ptičje gnijezdo.

Posebice treba istaknuti Antolčićevu stalnu suradnju u dječjim i omladinskim časopisima: “Radost”, “Smib” i “Modra lasta”. Dječje oko najbolje prepoznaje istinu priče i neposrednost crteža. Ivan Antolčić, slikar s djetinjom dušom i svježim osjećajem za sve pojavnosti u prirodi - na zemlji kojom hodamo, na rijeci i na moru, u krošnji drveća s pticama i gnijezdima, i na nebu koje nas pokriva modrinom - svuda vidi ono što će veseliti naše oko, što će pružati radost našem osjećanju srodstva sa vidljivim svijetom, sa svijetom svih pojav-

* Ivica Antolčić bio je član *Kajkavskoga spravišča* od 5. rujna 1997., u čijim je izdanjima, među ostalim, ilustrirao naslovnice časopisa *Kaj* br. 3-4/1997. i 4-5/1999., a osobito bogato i „radosnom dušom“ kajkavsku pjesničku zbirku Mladena Kušeca *Otkud dojde dugi nos. Pesnice za decu i normalne ljude* (Kajkavsko spravišče, Udruga Tonkica Palonkica, frrr, Zagreb, 2008.). Izlagao je grupno (*Meštri*, 2003.), ali i samostalno u Galeriji *Kaj* (*Posavska fauna*, ulja, 2005.)

nosti. Radujući se pticama, cvjetovima, konjima i mačkama, on se zajedno sa djecom raduje životu.

Rad u Hrvatskom narodnom kazalištu, gdje je Antolčić bio scenski kipar, stolar, slikar maski i autor plakata, sigurno je pomogao slikaru i grafičaru Antolčiću da u svom likovnom postupku sažme u gusto tkivo sve ono što treba vidjeti na pozornici života. Ništa što nije potrebno i nužno, ne može stati u okvir što ga zatvara slika, plakat, scena. A ono što je nacrtano, mora biti jasno, čitljivo, prepoznatljivo - iz blizine i iz daljine. Od tuda i uspjeh Antolčićevih plakata. "Odlika je Antolčićevih plakata da su posvema čitljivi, u doslovnom i prenesenom smislu, iz blizine i s velikih udaljenosti, te gotovo potiru prvotno izvorno ime plakata ('plak' - mrlja, krpica). Neka su rješenja na njegovim plakatima gledaocima ostala u očima i u sjećanju više i trajnije od samih predstava na koju je plakat pozivao". Tako je zapisao nekoć o njima. Slično bismo mogli reći i za neke njegove crteže u knjigama: duže i snažnije nosimo u sjećanju Antolčićevu ilustraciju nego naslov ili priču koju je on likovno interpretirao. Ivica Antolčić započeo je svoj rad u krugu koji se okupljao oko lista "Radost", te je zajedno s Vilkom Glihom Selanom i Mladenom Vežom, a zatim s mlađim nastavljačima toga rada (Josip Biffel, Zlatko Bourek, Mladen Macolić, Ivan Vitez i drugi mlađi) učinio da se likovnost kao umjetnost vizualizacije snažno proširi i utvrdi među đacima osnovnih i srednjih škola, te da mladež prirodno osjetljiva za ljepotu viđenoga, podvrgnuta dapače zakonima agresivne vizualnosti, doživi svijet lijepe slike kao samo svoj posvojeni i prijateljski svijet. Antolčić je cijeloga sebe ugradio u ljepotu svojih ilustracija. Zato mu mladi čitatelji vjeruju, zato su mu zahvalni - jer im on, za ruku ih vodeći kao dobar učitelj i prijatelj, otkriva bolju i ljepšu stranu naše jedine domovine - svijeta u kojem živimo.

Jedan davni razgovor Ivica Antolčića s Aleksandrom Puizinom Vitez, koji do danas nije objavljen. Naslov za razgovor s njima pomalo neobičan: *Čudesna kuća*. Kad je razgovor zapisan, Ivica Antolčić je radio u čudesnom prostoru: maloj sobici u Vlaškoj, u potkrovlju pivnice Hranilović, s pogledom na krovove i tornjeve katedrale, vidio se prozor s kretkama, s malim papigicama i kanarin-cima. Najmanji atelijer. "Sve u svemu, ovo izgleda kao mali golubinjak". Od tuda se morao odseliti, ali se nije prestao veseliti ni radovati svemu: danu, svjetlosti, kiši, a napose onima s kojima se susreće. Ali "čudesna kuća" je kuća djetinjstva, u Komarevu. U njegovu *golubinjaku* stvoreno je na tisuće ilustracija za dječje časopise: "Radost", „SMIB“, "Modra lasta". I jedno dječje priznanje: "Striček Ivica, mi Vaš crtež uvijek prepoznamo!"

Sve što je radio, rađalo se iz njegove osebuje dobrote. Za sve nas susret s njime bio je "dobar dan" jer smo cijeloga tog dana nosili odraz njegove dobrote.

Često je iz džepa izvadio lijepo umotan kukuruzni kruh iz njegova Komareva, ili čokoladicu, i za nas i za naše kad dođemo kući. Takvi su ljudi, kao naš Ivica Antolčić, sreća za sve koje susreće i s kojima otkriva svoj svijet dobrote i ljepote.

(Oproštajno slovo na zagrebačkom groblju Mirogoj)

Josip Bratulić